

National Institute for Public Health
and the Environment
Ministry of Health, Welfare and Sport

Muxuu yahay qaaxada?

Muxuu yahay qaaxada?

Qaaxada (tb-ga) Waa cudur infekshanka oo qofka ku dhacaaya bakteeriyad ahaan. Badiyaa qaaxada waxey ku dhacdaa sambabada. Laakiin qeybo kale oo jirka ahna wey ku dhici kartaa. Qaaxada badiyaa si fiican ayaa daawo loogu daaweyn karaa. Nederlaan qaaxada wax badan kama jiro

Sidee ku aqoonsaneysaa qaaxada?

Qaaxada waxaa sababeysa bakteeriyo. Cudurka bilo ama sannado ayuu sameysmi karaa marka bakteeriyada la qaado ka dib. Qof walba oo bakteeriyada qaadaa kuma xanuunsado. Dadka ku xanuunsada, waxey qaaxada ugu dhacdaa samababada ama qeyb kale oo jirka ah. Tusaale ahaan lafaha, qanjirada limfaha ama laf dhabarta. Dadka qaba qaaxada waxey yeelan karaan haddii ay:

Xanuuno badan oo leysku arko

Wax ka badan
seddex wiig
qufacayaan

Xaako ama
dhiig la
socda
marka ay
qufacayaan

Habeenkii
aad u
dhididaya

Culeyska
uu ka
dhaco

Cuntada
aan niyad
u heynin

Daalan

Kuwani waa astaamaha:

- Qandho ama xumad leh
- Neeft qaadashadeeda ku adag tahay
- Xanuun kul eh xabadka
- Qanjirada oo barara (qaaxada ku dhacda qanjirada)
- Barar xanuun leh (qaaxada lafaha gasha)

Sidee ku ogaadaa inaan qaaxo leeyahay?

Ma aqoonsatay mid ama in ka badan oo ka mid ah calaamadahan la xiriira qaaxada? Kadib wac dhakhtarkaaga guud. Dhakhtarkaagu wuxuu kuu gudbin karaa dhakhtar kale. Dhakhtarku wuxuu samayn karaa baaritaanno kala duwan si loo ogaado inaad qabto qaaxada:

- Sawir raajo ama iskaan
- Baaritaan xaakada sambabkaaga
- Baaritaan kale, haddii aad leedahay qatar ah qaaxo meel kale oo sambabka ahayn

Waa maxay faraaqa u dhexeeya caabuqa qaaxada iyo cudurka qaaxada?

Cudurka qaaxada

Ma jiraa qof qaba bakteeriyada qaaxada laakiin ma xanuunsanaayo? Markaa tan waxaa loo yaqaan caabuqa qaaxada. Qof qaba caabuqa qaaxada ma qaadsiiyo dadka kale.

Warqaddan waxay ku saabsan tahay cudurka qaaxada. Macluumaad dheeraad ah oo ku saabsan caabuqa qaaxada waxaa laga heli karaa [warqadda ku saabsan caabuqa qaaxada](#).

Cudurka qaaxada

Tobankii qofba mid ka mid ah oo qaba caabuqa qaaxada ayaa qaada cudurka qaaxada. Tani waxay dhici kartaa dhowr bilood ka dib, laakiin sidoo kale sannado ka dib. Fursadda ah inaad bukooto ka dib marka aad bukooto ayaa ugu badan labada sano ee ugu horreeya.

Qaaxada waxaa badiyaa ku dhacdaa sambabada

Tani way faafi kartaa, laakiin qasab ma aha. Ma jiraa qof qaba cudurka qaaxada sambabada? Dabadeed dhakhtar ayaa baari doona in qofkani qabo cudurka qaaxada faafa.

Qaaxada waxay sidoo kale ku jiri kartaa lafaha, qanjidhada limfaha, laf-dhabarta, ama qaybaha kale ee jirka. Haddii ay sidaas tahay, ma aha mid faafa.

Sidee u qaadaayaa qaaxada?

Qof keliya oo qaba cudurka qaaxada faafa ayaa dadka kale uu qaadi karaa. Qufaca, hindhisada, hadalka, ama heesaha, dhibco yaryar oo ka kooban bakteeriyada qaaxada ayaa hawada lagu sii daayaa. Dadka kale way neefsan karaan dhibcahan oo sidaa way qaadi karaan.

Sidee ayaan ku qaadi karin qaaxada?

Qaaxada kama qaadeysid adigoo:

- gacan salaamid, habsiin, ama dhunkasho
- wadaagista cuntada iyo cabitaanka
- isticmaalka koobka qof kale, saxanadaha, maacuunta, dharka, ama musqusha
- galmo
- taabashada dhiigga

Raadinta Ilaha- la xariirka

GGD waxay caawisaa dadka qaba cudurka qaaxada. Mararka qaarkood GGD waxay samaysaa baaritaanno si loo ogaado meesha uu cudurku ka yimid. Tan waxaa loo yaqaan raadinta isha. Qofka qaba cudurka qaaxada faafa wuxuu qaadi karaa dadka kale. Sidaa darteed, GGD waxay baartaa dadka ku nool deegaanka qofkaas. Tan waxaa loo yaqaan raadinta xiriirka. Hadafka raadinta xiriirka waa in la helo oo la daweeyo dadka qaba bakteeriyada qaaxada sida ugu dhakhsaha badan. Tani waxay ka hortagtaa dadkan inay qaadaan cudurka.

Macluumaad dheeraad ah oo ku saabsan raadinta isha iyo raadinta xiriirka waxaa laga heli karaa warqadda [Qaaxada iyo raadinta isha iyo raadinta xiriirka](#).

Qaaxada mala daaweyn karaa?

Cudurka qaaxada waxaa badanaa si guul leh loogu daaweyn karaa daawooyin kala duwan oo isku dhafan. Daawayntu waxay badanaa socotaa lix bilood.

Macluumaad dheeraad ah oo ku saabsan daaweynta cudurka qaaxada waxaa laga heli karaa warqadda yar ee [cudurka qaaxada iyo sidee ayaan u daweyn karnaa?](#)

Tallaabooyinka loogu talagalay qaaxada faafa

Haddii qof uu qabo cudurka qaaxada faafa, qofkaasi wuxuu ka go'doonsan yahay dadka kale ugu yaraan 2 toddobaad. Tani waxay ka hortagtaa in bakteeriyada ay faafto. Tan waxaa loo yaqaan go'doomin.

Macluumaad dheeraad ah oo ku saabsan tallaabooyinka loogu talagalay qaaxada faafa waxaa laga heli karaa warqadda ku qoran tilmaamaha [qaaxada - gudbinta, nadaafadda qufaca iyo qaab nololeedka](#).

Yaa qaadi kara caabuqa qaaxada?

Dadka qaar ayaa u badan inay qaadaan bakteeriyada qaaxada:

- Dadka isku qol kula jiray qofka qaba qaaxada faafa.
- Dadka ku dhashay waddan ay qaaxada ku badan tahay
- Dadka u safra meelo ay qaaxada ku badan tahay, tusaale Afrika, Aasiya, Koonfurta- Amerika iyo Bariga-Yurub

Yuu ku dhici karaa cudurka qaaxada?

Dadka qaar waxay qatar sare u leeyihiin inay qaadaan cudurka qaaxada:

- Ilmaha ka yar 5 sano.
- Dadka aan lahayn difaac fiican xanuun awgiisa.
- Dadka isticmaala daawooyin kuwaasoo yareeya difaacooda jirka.

Yaa heli kara tallaalka qaaxada?

Dalka Nederland, tallaalka BCG ee ka dhanka ah qaaxada waxaa la siiyaa carruurta waalidkood ku dhashay waddan ay qaaxadu ku badan tahay. Carruurta waxay qaadan karaan tallaalka iyagoo aad u yar. Tallaalku 100% ma bixiyo ilaalin ka dhan ah cudurka qaaxadu ku dhacdo. Si kastaba ha ahaatee, tallaalka ka dib, khatarta ah inuu ku dhaco nooc daran oo qaaxo ah, sida meningitis, aad ayay u hooseysaa.

Tallaalka BCG kama badbaadiso dadka waaweyn sida ilmaha. Sidaa awgeeda keliya dadka waaweyn qaar keliya la siiyaa talada ah tallaalka- BCG.

Warbixin dheeraad oo tan ku saabsan waxey ku qoran tahay qoraalada [tallaalka BCG](#) iyo [Safarka iyo qaaxada](#).

Warbixin dheeraad

- Warbixin dheeraad ku saabsan qaaxada waxey ku qoran tahay rivm.nl/tuberculose.
- Ma qabtaa su' aalo ku saabsan qaaxada? Markaa la xariir qeybta Qaaxada ee GGD ee gobolkaaga. Waxaad GGD ka heleysaa xagga ggd.nl.

This information is available in English at:

Waxaad warbixintan ku aqrisan kartaa Soomaaliga:

Informacje te są dostępne w języku polskim na stronie:

ነዚ ሓበሬታ ብቋንቋ ትግርኛ ኣብዚ ዝስዕብ ከተንብብ ትኽእል ኢኻ:

ይህንን መረጃ ኣማርኛ በሚከተለው ማንበብ ይችላሉ:

شما میتوانید این معلومات را به دریا از طریق ذیل مطالعه کنید:

يمكنك قراءة هذه المعلومات باللغة العربية على:

[www.rivm.nl/en/tuberculosis/
information-materials#aboutTB](http://www.rivm.nl/en/tuberculosis/information-materials#aboutTB)

Weydii su'aashaada TBC Chatpot:
www.tuberculose.nl/over-tuberculose

Published by

**National Institute for Public Health
and the Environment, RIVM**

P.O Box 85104 | 3508 AC Utrecht

The Netherlands

www.rivm.nl/en

Oktober 2026

Committed to health
and sustainability